

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – за вибором студента

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Поведінкова економіка»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05
«Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків:
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 17 с.

Розробник

Іващенко Марина Вікторівна – доцентка кафедри економічної теорії,
кандидатка економічних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної
теорії, докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	6
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми лекційних і практичних занять.....	11
5.1. Теми лекційних занять.....	11
5.2. Теми практичних занять.....	12
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	13
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	15

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5,0	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	За вибором студента	За вибором студента
Модулів – 3		Рік підготовки: 2-4-й	Рік підготовки: 2-4-й
Загальна кількість годин - 150	Спеціальність – 051 «Економіка»	семестр	семестр
		3-8-й	3-8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4-6, самостійної роботи студента - 4-5.	Спеціалізація – «Бізнес-економіка»	Лекції	Лекції
		30 год.	6 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		44 год.	8 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		76 год.	136 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових поглядів на зміст теорії та практики поведінкової економіки, поведінкових закономірностей та їх впливу на перебіг економічних процесів, методів, інструментів і механізмів, що визначають поведінку економічних агентів, формування на цій основі професійних компетентностей майбутніх фахівців у сфері прийняття економічних рішень.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо природи та інструментарію поведінкової економіки;

- оволодіння науковими підходами, практичними методами та інструментами дослідження впливу поведінкових факторів на діяльність інститутів і прийняття економічних рішень;

- розвиток умінь і навичок застосування поведінкових моделей та аналізу у розвитку економічних відносин, управлінні економічними суб'єктами та розробленні ефективних стратегій впливу на поведінку

економічних агентів.

Пререквізити: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг», «Економіка та фінанси підприємства», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства».

Кореквізити: «Економічна безпека підприємства».

Постреквізити: «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

1.	Застосувати фундаментальні знання теорії поведінкової економіки для оцінки раціональної поведінки економічних суб'єктів.
2.	Здійснити аналіз принципів раціональної поведінки економічних суб'єктів в умовах конкурентної ринкової економіки.
3.	Аргументувати парадокси й обмеження процесу індивідуального прийняття рішень.
4.	Пояснити зміст концепції прийняття рішень в умовах ризику.
5.	Визначити методи прийняття рішень уряду на основі теорії суспільного вибору.
6.	Систематизувати причини виникнення та розвитку неформальної та тіньової економіки.
7.	Обрати критерії та скласти судження про інструментарій і методи поведінкових фінансів.
8.	Надати оцінку інституційного середовища в країні та поведінки суб'єктів ринку при прийнятті стратегічних рішень.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Бізнес-економіка», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК15. Уміння працювати в команді, визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб.

ЗК18. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з урахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмних результатів навчання:

ПРН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з урахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН21. Уміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

ПРН25. Уміти аналізувати поведінку економічних агентів і ринків у глобальному середовищі, обирати пріоритети розвитку в умовах глобалізації бізнесу.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. Методологія теорії поведінкової економіки

Сутність і методологія теорії поведінкової економіки. Історичний аспект формування поведінкової економіки. Методи й теорії прийняття рішень. Раціональність. Витоки концепції раціональності: нормативний, описувальний і наказовий аспекти. Теорії раціональності.

Економіка ризику і невизначеність. Теорія ігор та її застосування в економіці. Матриця вигадів. Криві найкращої реакції. Змішані стратегії. Ігри, що повторюються. Послідовні ігри. Ігри змагання. Ігри зобов'язання.

Тема 2. Теорії прийняття рішень

Класична теорія ігор. Еволюційна теорія ігор, трактування суспільних відносин з точки зору теорії ігор. Взаємовідносини між інститутами з точки зору теорії ігор.

Парадокси й обмеження процесу індивідуального прийняття рішень: залежність від контексту та індивідуальних психологічних характеристик. Адаптивний підхід. Теорія очікуваної корисності та її розвиток: теорія перспектив, рангова теорія корисності, непряма теорія корисності, теорія співчуття. Переваги та обмеження цих моделей. Процедурні теорії прийняття рішень. Емпіричне тестування.

Тема 3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності

Теорії мотивації. Динаміка мотивації. Поняття мотивації, мотиву, стимулу, компенсації. Етапи мотиваційного процесу. Вплив самооцінки на мотивацію. Дослідження самоконтролю. Мотиваційні парадокси та феномени. Динаміка уподобань. Фактори зміни індивідуальних переваг. Вплив досвіду та рішення за аналогією. Ієрархія критеріїв та її динаміка.

Зовнішня та внутрішня мотивації. Експеримент К. Дункера. Потоківі стани. Модель Бікабо та Тироля. Емоції як регулятор активності. Афективні механізми підкріплення поведінки. Вплив емоцій на вибір.

Суб'єктивність у прийнятті рішення. Вплив індивідуальних особливостей на процес прийняття рішення. Цінності та критерії прийняття рішення. Сприйняття ціни, власності, транзакцій. Індивідуально-психологічні особливості прийняття рішення. Фактори емоційного впливу. Нейромаркетинг. Використання емоцій у рекламі.

Модуль 2. ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Тема 4. Прийняття рішень в умовах ризику

Концепції прийняття рішень в умовах ризику. Концепція очікуваної корисності. Обмеження теорії Неймана-Моргенштерна. Міра неприйняття ризику Ерроу-Пратта. Парадокс Алле. Нетранзитивність переваг в умовах ризику. Теорія перспектив Канемана-Тверські. Функція цінності в теорії перспектив. Поняття точки відліку та шляхи її формування. Ефекти ризикованого вибору. Ефект достовірності. Ефект ймовірності. Ефект відображення. Нелінійна оцінка ймовірностей. Уникнення збитків. Неприйняття ризику як стереотип поведінки інвесторів. Теорія перспектив у діяльності інших суб'єктів ринку.

Тема 5. Міжчасовий вибір і фреймінг

Поняття міжчасового вибору. Модель гіперболічного дисконтування. Конструювання переваг при дисконтуванні. Нестійкі переваги та їх моделювання. Прокрастинація та наївність. Валентність подій та її вплив на оцінку ризику. Оцінка позитивних і негативних подій. Психологічні принципи оцінки ризику. Фреймінг. Залежність вибору від контексту. Види

фреймів. Лінгвістика фреймів. Вибір у ситуації вільного вибору. Вибір у ситуації елімінації варіантів.

Тема 6. Евристики в прийнятті економічних рішень та аномалії в економічній поведінці

Евристика доступності. Евристики оцінки частоти та вірогідності. Вплив доступності події на подальший вибір. Ефект якоря в евристиці доступності. Ретроспективне викривлення. Евристика моделювання. Егоцентризм в оцінці доступності. Евристика репрезентативності. Суб'єктивна ймовірність.

Помилки логіки. Помилкове сприйняття випадковості. Вибірковість сприйняття. Вплив закону малих чисел. Репрезентативність у оцінках репрезентативності. Помилки умовиводу. «Необдумані» рішення. Помилки планування. Помилки в оцінці втрат. Надмірна впевненість у судженнях. Ігнорування ретроспективної рефлексії.

Поняття аномалії в поведінковій економіці. Індивідуальні аномалії. Ефект переваг. Імпульсивне інвестування. Перевага поточного споживання. Жадібність і страх. Пастка «втоплених» витрат. Аномалії групової поведінки. Взаємна корисність. Стадна поведінка. Неприйняття несправедливості. Аномалії ринкової поведінки. Гіпотеза ефективного рівня оплати праці. Феномени прибутковості акцій. Пастка дивідендів. Календарний ефект. Ефект краю.

Модуль 3. ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКІВ

Тема 7. Соціальні аспекти економічної поведінки

Економічні фактори спільної діяльності. Поняття групи. Згуртованість. Статус. Розвиток груп. Групова динаміка. Продуктивність у групах. Соціальне сприяння та соціальне гальмування. Соціальна лінь. Соціальна компенсація.

Групове мислення. Ілюзія захищеності. Раціоналізація. Групова мораль. Стереотипізація. Конформність. Внутрішня цензура. Ілюзія єдності.

Соціальні феномени. Просоціальна поведінка. Конформізм. Корупція. Групові цінності та альтруїзм. Справедливість і свобода. Моделі кооперативної поведінки. Уникнення нерівності. Функція Фера-Шмідта. Взаємність. Парадокс Тітмуса.

Тема 8. Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки

Гіпотези про ефективність ринків. Взаємодія ринків у загальній рівновазі. Держава і неспроможність ринку: громадські блага, довілля та інформаційні проблеми. Характерні риси загальної конкурентної рівноваги. Ефективність розподілу ресурсів. Теорія розподілу, що ґрунтується на концепції граничної продуктивності з багатьма виробничими ресурсами.

Конкуренція та економіка добробуту. Теорія суспільного вибору. Механізми суспільного вибору. Суспільний вибір у випадку побічних наслідків економічної діяльності. Зниження ефективності виробництва у випадку побічних наслідків. Політика коригування побічних наслідків: урядові програми та приватні підходи. Тестування ефективності ринків. Аспекти поведінки інвесторів, що впливають на ціни.

Функції суспільного добробуту. Розподіл доходів і теорія граничної продуктивності. Справедливі стани розміщення. Заздрість та рівність. Вимірювання нерівності. Розподіл доходів і майна. Причини нерівності доходу. Вимірювання бідності та її динаміка. Джерела нерівності. Рівність та ефективність. Плата за рівність. Політика боротьби з бідністю: програми і критика. Державна політика щодо перерозподілу доходів на користь малозабезпечених громадян.

Тема 9. Неформальна та тіньова економіка

Сутність і умови виникнення та розвитку неформальної економіки. Структура неформальної економіки. Неформальна економіка як предмет аналізу економічної соціології (неінституційний підхід). Сітьова концепція неформальної економіки. Поняття тіньової економіки. Причини існування тіньової економіки: антропологічні, економічні, соціальні, правові, соціокультурні, політичні.

Системи цінностей і норми неформальної та тіньової економіки. Поширеність неформальної та тіньової економіки в різних країнах світу. Неформальна і тіньова економіка в Україні: причини форми і роль у функціонуванні соціально-економічної системи. Неформальна економіка як форма підприємництва та форма групової солідарності.

Тіньовий ринок праці. Види тіньової зайнятості. Зайнятість у неформальному секторі, система мотивації та ризиків робітників і роботодавців. Методологія MOT щодо оцінки неформального сектору.

Тема 10. Поведінкова теорія фінансів і теорія аукціонів

Вплив поведінкових факторів на управління фінансами компанії. Роль людського фактора в корпоративній політиці управління ризиками. Зовнішні фактори і поведінка інвесторів.

Функціонування фінансових ринків. Розподіл фінансових ресурсів у системі поведінкової економіки. Фундаментальна інформація і поведінка ринку: емпіричні дані про зміну цін, волатильність ринків і передбачуваність дохідності цінних паперів. Концепція обмежених можливостей використання арбітражу на фінансових ринках. Межі арбітражу. Моделі Шлайферата-Вішни. Case study: Long Term Capital Management. Моделі «noise trader risk», «investor sentiment».

Модель сентиментального інвестора. Модель DHS. Модель Хонга та Стейна. Моделі зсуву відношення до ризику. Моделі, що ґрунтуються на перевагах і переконаннях інвесторів. Модель помилкового сприйняття

ймовірності. Узагальнена поведінкова модель оцінки вартості активів. Помилки оброблення інформації. Узагальнення передбачень GBM.

Управління портфелем активів. Структура капіталу компанії. Вплив поведінкових факторів на вибір методів фінансування. Теорія аукціонів. Фондова біржа. Біржова торгівля як гра. Фундаментальний і технічний аналіз. Технічний аналіз і поведінкові закономірності. Закономірності оголошення фінансових результатів. Злиття і поглинання: «прокляття переможця». Прояви надмірного оптимізму менеджерів.

Зв'язок між психологією людини та схильністю до «ризикової» поведінки. Тенденції та наслідки «ризикової» поведінки у фінансовому менеджменті.

Тема 11. Ринок праці, безробіття і заробітна плата в системі поведінкової економіки

Теорія контрактної зайнятості. Моделі «ефективної заробітної плати». Теорія двоїстого (сегментованого) ринку. Можливість застосування моделі регулювання зусиль. Взаємовідносини між зайнятим населенням і встановлення заробітної плати за участі професійних спілок. Вплив діяльності професійних спілок на економіку. Теорія суспільного обміну та її практичне використання у сфері взаємовідносин між зайнятим населенням.

Моделі вирівнювання заробітної плати і зростання продуктивності. Модель встановлення заробітної плати залежно від діючих у суспільстві норм справедливості. Заробітна плата на окремих ринках праці. Відмінності в заробітній платі між окремими групами населення. Вирівнювання відмінностей в заробітній платі. Проблема власника і агента. Елементи ренти в заробітній платі. Дискримінація за статтю і расовою приналежністю. Точка перелому в грі сусідства, моделювання сегрегації та класифікації. Економічні та соціальні аспекти міграції.

Тема 12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою

Еволюційний та спонтанний порядок. Концептуальна модель громад, держав і ринків. Відносини держави та ринкових інститутів. Питання рівноцінності держави та ринку. Проблеми координації та інституційні реакції. Завдання координації без втручання уряду. Економічна відсталість як результат провалів у вирішенні задач координації. Сітьовий аналіз ринку. Економіка як частина соціальної структури. Співробітництво, кооперація та солідарність як основа економічної дії. Розподіл виграшу від співробітництва і кооперації. Взаємний моніторинг агентів; особисті, колективні та державні інтереси. Вітиснення інститутів, інституційна комплементарність.

Причини виникнення і припинення кооперації у великій групі. Моделі багаторівневого відбору. Груповий відбір. Кооперативна поведінка у суспільстві. Пригнічення внутрішньогрупових відмінностей з метою сприяння успіху зовнішньогрупової конкуренції.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
Л		ПЗ	СРС	Л		ПЗ	СРС	
Модуль 1. Теорія та методологія поведінкової економіки.								
Тема 1. Методологія теорії поведінкової економіки.	10	2	2	6	10			10
Тема 2. Теорії прийняття рішень.	10	2	2	6	10	2	2	6
Тема 3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності.	14	2	6	6	14			14
<i>Разом</i>	<i>34</i>	<i>6</i>	<i>10</i>	<i>18</i>	<i>34</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>30</i>
Модуль 2. Прийняття рішень.								
Тема 4. Прийняття рішень в умовах ризику.	16	4	4	8	16		2	14
Тема 5. Міжчасовий вибір і фреймінг.	10	2	2	6	10			10
Тема 6. Евристики в прийнятті економічних рішень та аномалії в економічній поведінці.	16	4	6	6	16			16
<i>Разом</i>	<i>42</i>	<i>10</i>	<i>12</i>	<i>20</i>	<i>42</i>		<i>2</i>	<i>40</i>
Модуль 3. Економічна поведінка та ефективність ринків.								
Тема 7. Соціальні аспекти економічної поведінки.	10	2	2	6	10	2		8
Тема 8. Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки.	16	4	4	8	16		2	14
Тема 9. Неформальна та тіньова економіка.	12	2	4	6	12		2	10
Тема 10. Поведінкова теорія фінансів і теорія аукціонів.	12	2	4	6	12			12
Тема 11. Ринок праці, безробіття і заробітна платів системі поведінкової економіки.	12	2	4	6	12			12
Тема 12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою.	12	2	4	6	12			12
<i>Разом</i>	<i>74</i>	<i>14</i>	<i>22</i>	<i>38</i>	<i>74</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>68</i>
Усього годин / кредитів ECTS	150 / 5,0	30	44	76	150 / 5,0	6	8	136

5. Теми лекційних і практичних занять

5.1. Теми лекційних занять

Тема навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Теорія та методологія поведінкової економіки.			

1. Методологія теорії поведінкової економіки.	1. Методологія теорії поведінкової економіки.	2	
2. Теорії прийняття рішень.	2. Теорії прийняття рішень.	2	2
3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності.	3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності.	2	
Модуль 2. Прийняття рішень.			
4. Прийняття рішень в умовах ризику.	4.1. Концепції прийняття рішень в умовах ризику.	2	
	4.2. Теорія перспектив у діяльності інших суб'єктів ринку.	2	
5. Міжчасовий вибір і фреймінг.	5. Міжчасовий вибір і фреймінг.	2	
6. Евристики в прийнятті економічних рішень та аномалії в економічній поведінці.	6.1. Евристичні методи в прийнятті економічних рішень.	2	
	6.2. Визначення аномалій в економічній поведінці.	2	
Модуль 3. Економічна поведінка та ефективність ринків.			
7. Соціальні аспекти економічної поведінки.	7. Соціальні аспекти економічної поведінки.	2	2
8. Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки.	8.1. Ефективність ринків та розподіл ресурсів.	2	
	8.2. Функції суспільного добробуту.	2	
9. Неформальна та тіньова економіка.	9. Неформальна та тіньова економіка.	2	
10. Поведінкова теорія фінансів і теорія аукціонів.	10. Поведінкова теорія фінансів і теорія аукціонів.	2	
11. Ринок праці, безробіття і заробітна платів системі поведінкової економіки.	11. Ринок праці, безробіття і заробітна платів системі поведінкової економіки.	2	
12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою.	12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою.	2	
<i>Усього</i>		<i>30</i>	<i>4</i>

5.2. Теми практичних занять

Тема навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Теорія та методологія поведінкової економіки.			
1. Методологія теорії поведінкової економіки.	1. Методологія теорії поведінкової економіки.	2	
2. Теорії прийняття рішень.	2. Теорії прийняття рішень.	2	2
3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності.	3.1. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності.	2	
	3.2. Індивідуальні особливості процесу прийняття рішення.	2	
	Колоквіум	2	

Модуль 2. Прийняття рішень.			
4. Прийняття рішень в умовах ризику.	4.1. Концепції прийняття рішень в умовах ризику.	2	2
	4.2. Теорія перспектив у діяльності інших суб'єктів ринку.	2	
5. Міжчасовий вибір і фреймінг.	5. Міжчасовий вибір і фреймінг.	2	
6. Евристики в прийнятті економічних рішень та аномалії в економічній поведінці.	6.1. Евристичні методи в прийнятті економічних рішень.	2	
	6.2. Визначення аномалій в економічній поведінці.	2	
	Колоквіум	2	
Модуль 3. Економічна поведінка та ефективність ринків.			
7. Соціальні аспекти економічної поведінки.	7. Соціальні аспекти економічної поведінки.	2	
8. Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки.	8.1. Ефективність ринків та розподіл ресурсів.	2	2
	8.2. Функції суспільного добробуту.	2	
9. Неформальна та тіньова економіка.	9.1. Неформальна та тіньова економіка.	2	2
	9.2. Системи цінностей і норми неформальної та тіньової економіки.	2	
10. Поведінкова теорія фінансів і теорія аукціонів.	10.1. Поведінкова теорія фінансів.	2	
	10.2. Поведінкова теорія аукціонів.	2	
11. Ринок праці, безробіття і заробітна плата в системі поведінкової економіки.	11.1. Ринок праці і безробіття в системі поведінкової економіки.	2	
	11.2. Заробітна плата в системі поведінкової економіки.	2	
12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою.	12.1. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою.	2	
	12.2. Багаторівневий відбір у суспільстві.	2	
<i>Усього</i>		<i>44</i>	<i>8</i>

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких

засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 30 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Разом
Практичні заняття			Колоквіуми			
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2		
max 10	max 10	max 10	max 30	max 30	max 10	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Поведінкова економіка»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	8	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 30	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	27	Результати опрацювання матеріалу високі, але незначна кількість несуттєвих помилок.
	24	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	21	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	18	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.

	9	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	7	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти.

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. Дата оновлення: 16.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 03.05.2020).

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01.

2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6> (дата звернення: 03.05.2020).

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 28.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.05.2020).

7.2. Література

Основна література

1. Бочан І. О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 211 с.

2. Іващенко М. В. Панічна економічна поведінка в Україні як прояв споживчої ірраціональності. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду*: збірник наук. праць. НАН України. Ін-т регіональних досліджень. Львів, 2015. Вип. 2 (112). С. 109-112.

3. Колесніченко І. М., Литвиненко А. В. Інституціональна економіка: навч. посіб. / за заг. ред. І. М. Колесніченко. Харків: ХНЕУ, 2015. 236 с. URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjiz>

4. Талер Річард. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення / пер. Світлана Крикуненко. Київ: Наш формат, 2018. 464 с. URL: <https://nashformat.ua/products/povedinkova-ekonomika.-yak-emotsii-vplyvayut-na-ekonomichni-rishennya-709105>

Додаткова література

1. Іващенко М. В. Економічна поведінка вітчизняних робітників: інституціональний аспект. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. №1 (7). С. 271-274.

2. Іващенко М. В. Економічна поведінка як чинник інституціональних перетворень: моногр. Київ: УБС НБУ, 2012. 211 с.

3. Іващенко М. В. Зміни поведінки на кредитному ринку в контексті суспільно – політичних перетворень. *Молодий вчений*. 2014. №7. С. 89-93.

4. Іващенко М. В. Інвестиційна поведінка українських домогосподарств: інституціональний аспект. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. Харків: НТУ «ХПІ». 2010. № 64. 198 с. С. 3-7.

5. Іващенко М. В. Інституціональні характеристики споживчої поведінки домогосподарств на українському ринку в умовах кризових явищ в економіці. *Вісник УБС НБУ*. 2011. № 3 (12). С.70-73

6. Іващенко М. В. Мотиви фінансової поведінки домогосподарств та вплив неекономічних чинників на її характер. *Проблеми системного підходу в економіці*: зб. наук. пр. Інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету. 2010. № 4. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_4/Ivaschenko_410.htm.

7. Іващенко М. В. Поведінкові аспекти інституціональної динаміки

кредитного ринку України. *Вісник УБС НБУ*. 2012. №1(13). С. 49-55.

8. Інституціональні чинники розвитку фінансового сектора економіки в умовах ринкової трансформації: моногр. /кол. авт. В. М. Соболев, О. Л. Яременко, О. П. Соболева, І. В. Шкодїна, М. В. Іващенко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Соболева. Київ: УБС НБУ, 2010. 350 с.

7.3. Інтернет-ресурси.

1. Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

4. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

6. Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

7. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

7.4. СЕНМК.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри економічної теорії. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151.

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).